

JESEN 2019

V T Á K Y

ČASOPIS SLOVENSKEJ ORNITOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI/BIRDLIFE SLOVENSKO

Jariabok hôrny je našou najmenšou lesnou kurou. Svojím skrytým spôsobom života a plachosťou patrí medzi menej známe druhy našej avifauny. Ide o akéhosi „ducha lesných mladín“.

Jariabok hôrny – malý vták s veľkými tajomstvami

V našich podmienkach osídľuje prevažne porasty mladých ihličnatých a zmiešaných lesov, od kotlín až po vysokohorské oblasti a nevyhýba sa ani podmáčaným lesom. Môžeme ho nájsť v prirodzených, ale aj v intenzívne obhospodarovateľských lesoch. Aj keď to vyzerá tak, že jariabka nájdeme v každej mladine, nie je to úplne pravda. Ideálne podmienky nachádzajú v prirodzených a v čo najmenej obhospodarovateľských lesoch tzv. „zanedbaných lesoch“.

Sú to najmä zmiešané ihličnaté porasty s pestrou vekovou a druhovou skladbou s prímiesou mäkkých listnáčov (lieska, breza, jarabina), s presvetlenými miestami s čučoriedkou a inými krami z čeľade vresovcovitých. Dôležitá je tiež sieť riečnych údolí a rokľín, ktoré sú lemované dostatkom listnatých drevín s prímiesou smreka, čo vytvára rôznovekú a rôznorodú mozaiku vhodných biotopov, kde jariabok nachádza dostatok potravy a úkryt. Prítomnosť listnatých drevín v poraste je nevyhnutná pre prežitie jariabka v zime, kedy púčiky a jahňady týchto drevín tvoria prevažnú časť jeho potravy. Na previazanosť tohto druhu s listnatými drevinami poukazuje aj jeho samotný anglický názov Hazel grouse tiež nazývaný Hazel hen, ktorý v preklade znamená „liesková sliepka“. V intenzívne obhospodarovateľských, tmavých, čistých a rovnovekých ihličnatých mladinách, kde výrazne absťuje bylinná etáž a listnáče, sa jariabok vyskytuje len sporadicky. V takýchto uni-

formných porastoch osídľuje len ich okraje a miesta pramenísk a potokov. V posledných rokoch do určitej miery napomáha k zlepšovaniu biotopu samotná príroda. V hustých zalesnených tmavých ihličnatých lesoch, lokálnym pôsobením vetra a snehu, dochádza k rozpadu časti porastov a vytvára sa priestor pre zmladenie, ktorý môže jariabok využiť vo svoj prospech. Tento druh sa vyznačuje silnou stálosťou, teritorialitou a je verný svojmu územiu počas celého roka. Jeho viazanosť na územie je tak silná, že v Karélii ho miestni obyvatelia volajú „paikkalintu“, čo v preklade znamená „vták miesta“. V priebehu roka jeho prítomnosť v teréne možno zistiť viacerými spôsobmi, a to na základe pobytových znakov (stopy, perie, trus), priamym pozorovaním alebo za pomoci hlasových prejavov.

Skorá jar je najvhodnejším obdobím na hľadanie stôp a trusu, a aj vďaka nim môžeme potvrdiť jeho prítomnosť a spresniť územie výskytu. Ďalšou metódou, ktorú je možné použiť aj v období bez súvislej snehovej pokrývky, kedy je dosť ťažké pobytové znaky v teréne zaznamenať, je vábenie za pomoci vábničiek. Ideálny čas na vábenie je obdobie jarného a jesenného toku, kedy jedince veľmi ochotne reagujú na imitáciu hlasu kohúta alebo sliepky. Veľmi dôležité pri tejto metóde je osvojiť si hlas jariabka, ktorým budeme napodobňovať jedinca obhajujúceho si svoje teritórium. K dispozícii je viacero typov vábničiek, ktoré sa odlišujú materiálom, z ktorého sú vyhotovené

Pobytové znaky jariabka hôrneho – stopy...

... a trus

Vábničky na jariabka hôrneho

(kosť, kov, plast, drevo) ako aj prevedením. Môže ísť o vábničky imitujúce hlas kohúta alebo sliepky, ale môžeme nájsť aj univerzálne vábničky. Samotnú vábničku si môžeme vyrobiť aj doma, nie je to časovo ani finančne náročné a veľakrát nám postačí prázdna plechovka od paštéty či injekčná striekačka. Návod na výrobu sú hlavne z dielne ruských lovcov, ktorí sa vábeniu jariabka venujú veľmi intenzívne.

Na vábenie je ideálne si vybrať jasné a bezveterné počasie s chladnými ránami, kedy jariabky najlepšie reagujú. Ako postupovať pri vábení? Na vopred vytipovanom mieste imitujeme hlas jariabka v intervale každých 60 sekúnd päťkrát za sebou, potom nasleduje dvojminútová odmlka a sledovanie okolia. Tento postup opakujeme pravidelne v priebehu 15 – 20 minút. Ak sa v tomto časovom horizonte žiadny jedinec neozve, ani nepriletí, presunieme sa potichu na ďalší vytipovaný bod vzdialený maximálne 300 m od miesta vábenia a postup zopakujeme. Je dôležité si uvedomiť, že ide o mimoriadne chytrého vtáka, ktorý má výborný zrak a sluch. Aj napriek všetkým úskaliam, ktoré nás môžu pri vábení postretnúť ide o zaujímavú metódu. Ak zvládneme techniku vábenia, veľkou odmenou nám môže byť blízke pozorovanie tokajúceho kohútika či sliepočky. V neposlednej miere jednou zo základných predpokladov jeho

praktickej ochrany je zisťovanie rozšírenia, ako aj aktuálnej početnosti. Pre potreby monitoringu je nevyhnutné využiť všetky dostupné metódy na spresnenie aktuálnych poznatkov tohto tajuplného a svojim spôsobom života mimoriadne zaujímavého druhu, ktorý si zaslúži našu pozornosť.

Šimon Kertys

Foto: autor

